

Gemeente Texel

.txl

Document	Archeologische Quickscan V3
Plangebied	Jan Drijverschool, Den Hoorn, gemeente Texel
Adviesnummer	19155
Opsteller(s)	C.M. Soonius (sr. KNA-archeoloog) & M. Bartels (sr. KNA-archeoloog)
Datum	19-03-2021 (V3: 6-5-2021)

Advies	1. IVO –Overig (Proefsleuvenonderzoek) (kosten initiatiefnemer) eventueel gevolgd door -
	2. Archeologische opgraving (kosten initiatiefnemer)
	3. Behoud van de 28 bronzen vogels In sloopbestek opnemen
Vervolgtraject	Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de initiatiefnemer om verdere stappen door te nemen. Archeologie West-Friesland verzoekt de initiatiefnemer een PvE op te laten opstellen door een gecertificeerde archeologische instelling of bedrijf.
	M.H. Bartels (senior archeoloog) 06-30468593

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van de gemeente Texel (contactpersoon: Ilse Boerdijk) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de herontwikkeling van het plangebied Jan Drijverschool aan de Naalrand in Den Hoorn, gemeente Texel. Het plangebied heeft een omvang van ca. 8.850 m² (afb. 1).

Centraal in het plangebied ligt de Jan Drijverschool met parkeerplaatsen. De rest van het plangebied is in gebruik als grasveld met een bosrand. Het voornemen is om de school te slopen en hier woningen te realiseren.

Afbeelding 1. Ligging plangebied (rode stippellijn) op een recente luchtfoto (bron:PDOK).

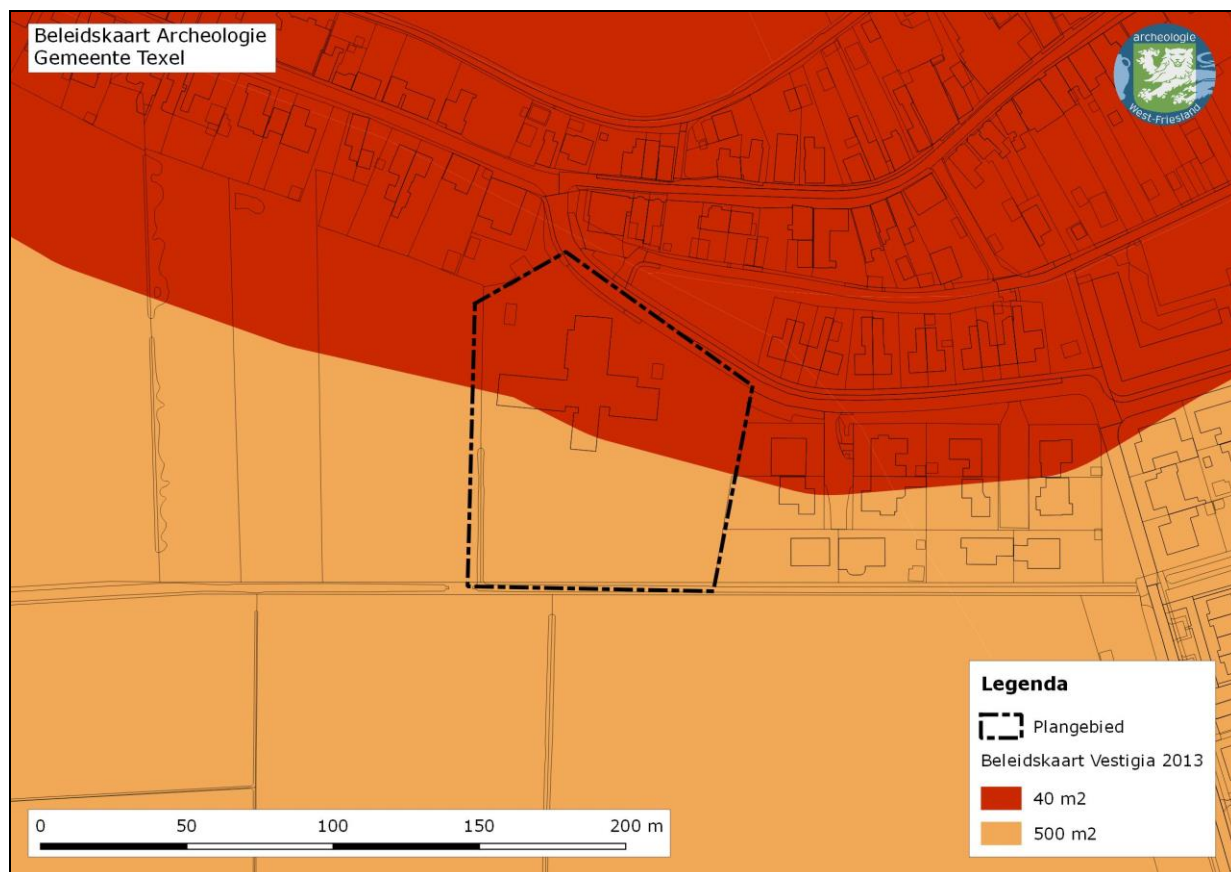
2. Beleidskaart archeologie

Voor de gemeente Texel is de beleidskaart van Vestigia Bv (2007, update 2013) vigerend.¹ Op de beleidskaart zijn zones met een archeologische waarde of verwachting aangeduid, die zich laten vertalen in vrijstellingsgrenzen. Bodemingrepen die binnen de geldende vrijstellingsgrens blijven zijn niet onderzoeksplichtig (afb. 2).

Het noordelijke deel van het plangebied ligt in de historische kern van Den Hoorn. Hier geldt een vrijstellingsgrens van 40 m².

Het zuidelijke deel ligt in de zone waar archeologisch onderzoek voor ingrepen van boven de 500 m² is vereist.

¹ Hessing e.a. 2012.

Afbeelding 2. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op de beleidskaart archeologie.

3. Cultuurhistorische achtergrond

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Het meest hiervoor geschikt is de kadastrale kaart van 1828. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT) is het perceel in bezit van de kerkmeesters van de gereformeerde kerk van Den Hoorn en in gebruik als weiland. Ten zuiden van het plangebied loopt de Naal. Het staat dan ook te boek als 'Kerkeland' in 1827. In 1874 wordt het de Gasthuisput genoemd.² Ten zuiden van Kerkeland kavel 492 liep de kronkelende Sluissloot. Dit is nog steeds, ook na de ruilverkaveling de overgang van het iets hogere naar het lagere gebied. In 1953 krijgt het kavelnummer 1757, blijft de vorm van de kavel onveranderd en de Sluissloot is nog niet gekanaliseerd. Deze situatie bleef tot aan de ruilverkaveling in de periode 1954-1967 bestaan (afb. 4 en 5). In 1969 zijn alle kavels rechtgetrokken en de kenmerkende sloot kaarsrecht geworden.³ De Jan Drijverschool is voor het eerst te zien op een topografische kaart rond 1962 (afb. 5). Het perceel is vanaf deze periode ongewijzigd. De kanalisering van de Naal vormt de zuidelijke begrenzing van het plangebied.

Het dorp Den Hoorn lag aan de zuidkust van Texel en vormde een natuurlijk strandhaven. Deze verlandde in de loop der tijd omdat aan het zuidelijk deel telkens nieuwe kustbogen ontstonden. Den Hoorn werd daardoor een beschutte baai met ondiep water. De bevolking woonde op de hooggelegen delen in de straat Klif, Herenstraat en Diek.⁴ Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is de hoge ligging van Den Hoorn goed te zien (afb. 6).

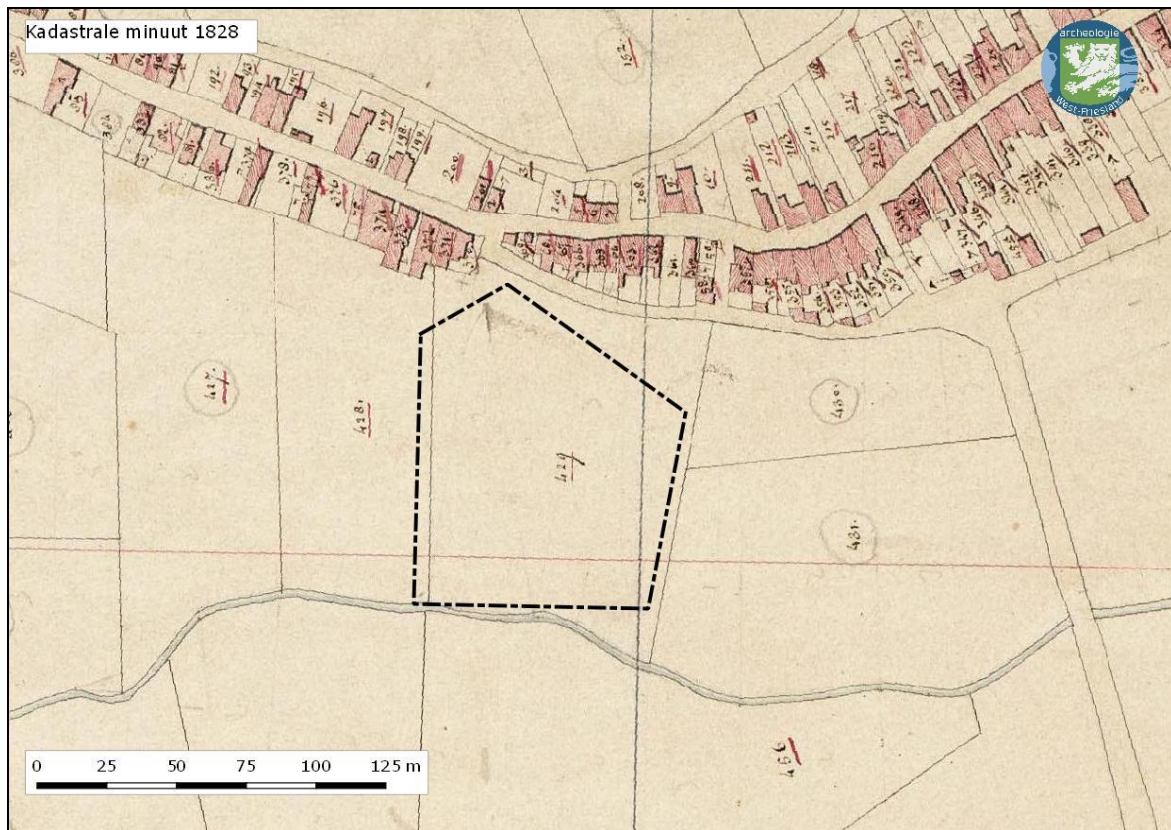
² Schraag, 1990, 233, 236.

³ Schraag, 1990, 234-235.

⁴ De Jager & Kikkert, 1998 154-155, Schoorl, 214-217.

De Jan Drijverschool is gebouwd in 1969. De school is vernoemd naar Jan Drijver (Den Hoorn 1886- Westermient 1963). Hij was vogeldeskundige (ornitholoog) en natuurbeschermer en tevens directeur van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, tegenwoordig 'Natuurmonumenten'. In zijn nagedachtenis is op de noordgevel van het gebouw een kunstwerk met 28 staande strandlopers uit brons gemonteerd (afb 8 en 9).

Alhoewel het pand geen monument is, is het wenselijk de objecten van dit kunstwerk te behouden en elders op Texel her te gebruiken.

Afbeelding 3. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op de kadastrale minuut uit 1828.

Afbeelding 4. Ligging plangebied (rode stippellijn) op een topografische kaart rond 1920 (bron: topotijdreis)

Afbeelding 5. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op een topografische kaart rond 1962 (bron: topotijdreis).

Afbeelding 6. Globale ligging plangebied (witte cirkel) op het Actueel Hoogtebestand Nederland 3 (bron: www.ahn.nl).

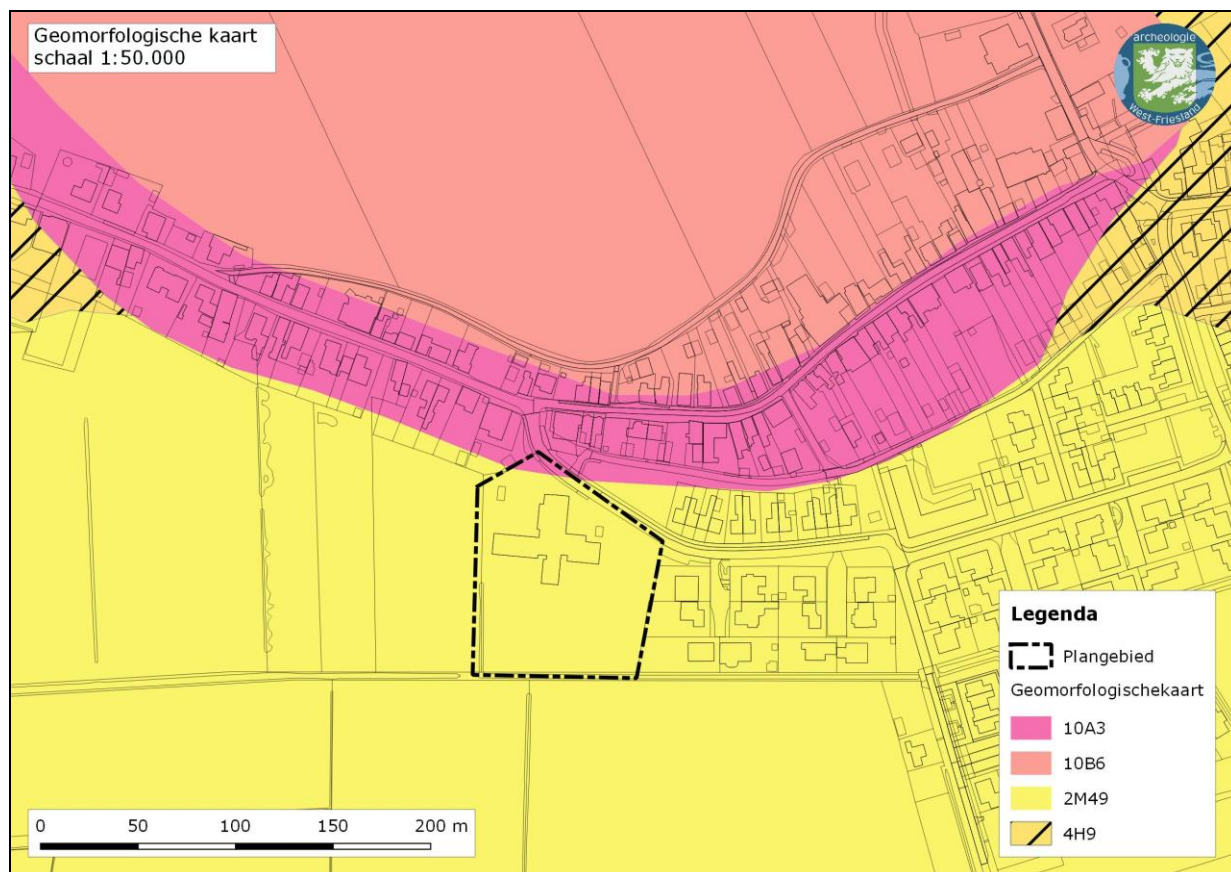
4. Archeologische en geologische bronnen

Aan de hand van bodemkaarten en geomorfologische kaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. De kans op het aantreffen van prehistorische resten op de vaaggrond is verwaarloosbaar.

De middeleeuwen vanaf de 12de eeuw zullen hier mogelijk wel aanwezig zijn. Amateurcheoloog Kikkert heeft in en rond Den Hoorn veel gezocht. Echter uit zijn boekwerk blijkt niet waar wat nu exact is gevonden.⁵

Amateurcheoloog Paul Dekker uit Den Hoorn heeft in de afgelopen decennia veelvuldig metalen objecten maar ook zilveren munten op en rond het terrein ontdekt met zijn metaaldetector. Aangezien er geen reden is om aan te nemen dat het gebied is opgehoogd met grond van elders, zou hier sprake moeten zijn van een activiteit of bewoning in de late middeleeuwen in relatie met het rond 1290 ontstane dorp.

⁵ De Jager & Kikkert, 1998, 162-163.

Afbeelding 6. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op de geomorfologische kaart.

Afbeelding 7. Vondstmeldingen uit Archis. Dit zijn er in werkelijkheid meer.

5. Conclusie

Het exacte bouwplan is nog niet bekend. Te verwachten valt dat veel van de bodem geroerd gaat worden en dat zowel in het noord- als zuiddeel de vrijstellingsgrens wordt overschreden. Op de locatie van diepe ontgravingen zoals de school, zal weinig archeologie aanwezig zijn. In de omliggende gebieden, vooral in het noordelijk deel van het terrein kunnen archeologische resten aanwezig zijn. Dit zal nader moeten worden onderzocht door middel van enkele proefsleuven. Het zuidelijk deel van het terrein zou eveneens moeten worden bekeken met proefsleuven, hier kan worden volstaan met sleuven op grotere afstand. Indien tijdens het proefsleuven onderzoek archeologische resten worden gevonden, zal het onderzoek moeten worden uitgebreid naar een vlakdekkender plan.

6. Advies

Vanuit het gemeentelijk beleid wordt geadviseerd om archeologie-vriendelijk te bouwen, dat wil zeggen de bodem niet te verstoren. Een archeologie-vriendelijk bouwplan kan worden getoetst door Archeologie West-Friesland en dient te worden goedgekeurd door de gemeente.

Een niet archeologie-vriendelijk bouwplan houdt in dat de huidige situatie van de bodem zal worden verstoord tijdens het bouwproces. Onder bodemverstoring wordt verstaan:

- het verwijderen van muurwerk uit de bodem, hier onder vallen ook funderingen en palen van de bestaande bebouwing vanaf de vrijstellingsdiepte gemeten vanaf het bestaande maaiveld van de archeologische vindplaats.
- vorstranden dieper dan 30 cm
- het aanbrengen van funderingspalen, damwanden, grondverbeteringen, groutankers etc.

- bodemsaneringen, tijdelijke uitplaatsing van vervuilde grond
- kelders, ondergrondse reservoirs, overmatige boringen voor diverse onderzoeken en bijvoorbeeld wkk installaties
- kruipruimtes
- vijvers/watercompensaties
- sloten en andere ingravingen
- kabels en leiding-tracés vanaf maaiveld

Ligt het in de planning om één of meerdere van bovenstaande bodemverstorende werkzaamheden tijdens het project uit te voeren, dan wordt het bouwproject als niet archeologie-vriendelijk geclassificeerd en dient nader archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Op basis van de werkzaamheden op het terrein en de archeologische verwachting is een archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ-cyclus vereist. Dit archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven. Als leidraad voor het proefsleuvenonderzoek dient een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen te worden opgesteld.

Indien archeologisch resten worden aangetroffen, dient te worden doorgestart naar een meer dekkende archeologische opgraving voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden.

Archeologie West-Friesland kan een dergelijk onderzoek uitvoeren, maar het kan ook door een gecertificeerd archeologisch bedrijf worden uitgevoerd. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn, conform de Erfgoedwet (hoofdstuk 9 § 1), voor rekening van de initiatiefnemer.

Na het opgraven van de archeologische waarden kan het plangebied worden vrijgegeven met betrekking tot het aspect archeologie.

Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de projectontwikkelaar en/of koper om afspraken over het vervolgtraject te maken (M.H. Bartels, 06-30468593).

7. Bronnen

AHN3 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Gemeente Texel, 2013. Archeologische Beleidskaart (vastgesteld door de gemeenteraad op 12 juni 2013).

Hessing, W.A.M. et al. 2012. Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de Gemeente Texel. Geactualiseerde versie 2012 *Vestigia Rapport V984*, Amersfoort.

Jager, C. de & W. J. Kikkert, 1998. *Van het Clijf tot Den Hoorn, geschiedenis van het zuiden van Texel, van de oudste tijden tot de verwoesting van Den Horn en het ontstaan van Den Hoorn*. Den Burg.

Schoorl, H. *De Convexe Kustboog 2 Het westelijk deel van het Waddengebied en het eiland Texel vanaf circa 1550*. Schoorl.

Schraag, S., 1990. *Veldnamen van Texel*. Den Burg.

Texelse Courant 9-11-1970

Woltering, P. J. 2000. *The archaeology of Texel, four studies on settlement and landscape (1350 BC-AD 1500)*. (Thesis Vrije Universiteit, Amsterdam-Buitenveldert) Amersfoort.

8. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

6-5-2021

Afbeelding 8. De noordgevel met het kunstwerk uit 1969 van de Jan Drijverschool te Den Hoorn.

Afbeelding 9. Detail van het kunstwerk met de 28 vogels van de oorspronkelijke 29 vogels door kunstenaar Jeanne Kouwenaar-Bijlo.

Afbeelding 10. Het kunstwerk met de 28 vogels op 4 mei 2021.